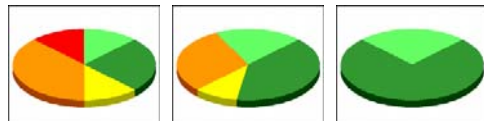
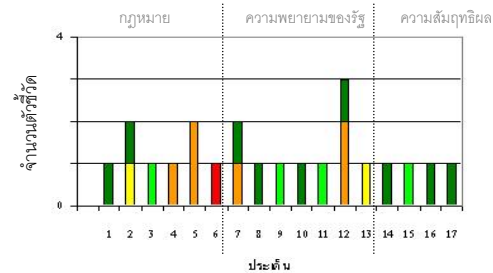

ด้านความสัมฤทธิ์ผล

- การดำเนินการของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องช่วยให้ประชาชนในพื้นที่เข้าใจ และให้ความสนใจในการดูแลรักษาทะเลสาบ และเข้ามามีส่วนร่วมในการเฝ้าระวังคุณภาพน้ำเพิ่มมากขึ้น
- กระตุ้นให้บุคลากรของรัฐพัฒนาขีดความสามารถในการทำงาน
- ช่วยกระตุ้นให้ท้องถิ่นมีความรู้ ความเข้าใจ เกิดความตระหนักในปัญหาและร่วมกันในการอนุรักษ์ และฟื้นฟูสภาพแวดล้อมที่กำลังเสื่อมโทรมให้ดีขึ้นด้วย

กราฟแสดงผลการประเมินธรรมาภิบาลสิ่งแวดล้อม

- ด้านกฎหมาย**
- 1 = คุณภาพของข้อกำหนดทางกฎหมายทั่วไปต่อการเข้าถึงข้อมูลข่าวสาร
 - 2 = คุณภาพและขอบเขตของกรอบกฎหมายเฉพาะ
 - 3 = คุณภาพของข้อกำหนดทางกฎหมายเฉพาะต่อการเข้าถึงข้อมูลข่าวสาร การมีส่วนร่วมและความยุติธรรม
 - 4 = คุณภาพและขอบเขตของข้อกำหนดทางกฎหมายในการเพิ่มขีดความสามารถของหน่วยงานของรัฐในการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสาร
 - 5 = คุณภาพและขอบเขตของข้อกำหนดทางกฎหมายในการเพิ่มขีดความสามารถของสาธารณชนในการเข้าถึงข้อมูลข่าวสาร
 - 6 = ข้อกำหนดทางกฎหมายเกี่ยวกับระยะเวลาที่เหมาะสมในการให้ข้อมูลข่าวสารแก่สาธารณชน
- ด้านความพยายามของรัฐ**
- 7 = ขอบเขตและคุณภาพของความพยายาม ในการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสาร
 - 8 = ค่าใช้จ่ายในการเข้าถึงข้อมูลข่าวสาร
 - 9 = ความยุติธรรมและความเท่าเทียมในการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสาร
 - 10 = ความทันต่อเวลาในการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสาร
 - 11 = ช่องทางการเข้าถึงข้อมูลข่าวสาร
 - 12 = ความพยายามที่จะเพิ่มขีดความสามารถในการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารของหน่วยงานของรัฐ
 - 13 = ความพยายามที่จะเพิ่มขีดความสามารถในการเข้าถึงข้อมูลข่าวสารให้แก่สาธารณชน
- ด้านความสัมฤทธิ์ผล**
- 14 = ผลของกฎหมายและความพยายามของหน่วยงานของรัฐ ในการให้ข้อมูลข่าวสาร
 - 15 = ผลลัพธ์ของการได้เข้าถึงข้อมูลข่าวสาร
 - 16 = ประสิทธิภาพในการเพิ่มขีดความสามารถในการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารของหน่วยงานของรัฐ
 - 17 = ประสิทธิภาพในการเพิ่มขีดความสามารถในการมีส่วนร่วมขององค์กรภาคประชาสังคมในการสนับสนุนในกระบวนการเข้าถึงข้อมูลข่าวสาร

บทสรุป

- การเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ข้อมูลคุณภาพน้ำเป็นสิ่งสำคัญในการทำให้ประชาชนที่อาศัยทรัพยากรจากทะเลสาบสงขลารับรู้ และตระหนักถึงผลกระทบที่เกิดขึ้น
- การดำเนินการยังคงต้องใช้เวลาในการทำความเข้าใจกับประชาชนอย่างต่อเนื่อง
- ควรประสานความร่วมมือระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้องให้เกิดขึ้นอย่างมีประสิทธิภาพ โดยให้สำนักงานสิ่งแวดล้อมภาคที่ 16 สงขลา เป็นหน่วยงานหลักในการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารอย่างต่อเนื่อง
- ควรจัดตั้งเครือข่ายและผลักดันให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น องค์กรเอกชน เข้ามีส่วนร่วมในการจัดการลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลาอย่างจริงจังและต่อเนื่อง

สอบถามเพิ่มเติมและขอข้อมูลได้ที่

สถาบันสิ่งแวดล้อมไทย โทรศัพท์ 66 2 503 3333 ต่อ 501 โทรสาร 66 2 504 4826-8 เว็บไซต์ www.tei.or.th อีเมล TAI@thailand@tei.or.th

แผนที่ทะเลสาบสงขลา

ความเป็นมา

ลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลา ตั้งอยู่บนชายฝั่งด้านตะวันออกของภาคใต้ ครอบคลุมพื้นที่ 3 จังหวัด คือ สงขลา พัทลุง และนครศรีธรรมราช มีพื้นที่ประมาณ 8,727 ตร.กม. ด้วยลักษณะระบบนิเวศ 3 น้ำ พื้นที่แห่งนี้จึงมีความอุดมสมบูรณ์และเป็นรากฐานการดำรงชีวิตของประชาชนรอบลุ่มน้ำที่มีอยู่กว่า 1.6 ล้านคน คุณภาพของน้ำในทะเลสาบมีความสำคัญต่อการดำรงชีวิตของประชาชนโดยรอบ

วัตถุประสงค์ของการประเมิน

เพื่อประเมินว่าประชาชนเข้าถึงข้อมูลข่าวสารด้านคุณภาพน้ำซึ่งจัดทำโดยสำนักงานสิ่งแวดล้อมภาคที่ 16 สงขลา, กรมควบคุมมลพิษ และกรมส่งเสริมคุณภาพสิ่งแวดล้อมได้เพียงใด โดยพิจารณาตามกฎหมาย ด้านความพยายามของรัฐ และด้านความสัมฤทธิ์ผล

ผลการประเมิน

ด้านกฎหมาย

- กฎหมายบัญญัติสิทธิของประชาชนในการได้รับข้อมูลข่าวสารแต่ไม่ได้กำหนดรายละเอียดของข้อมูลหรือกรอบเวลาในการเผยแพร่
- กฎหมายให้ผู้มีอำนาจตามกฎหมายนั้นๆ ใช้ดุลยพินิจในการพิจารณา
- การพัฒนาศักยภาพของบุคลากรในการเปิดเผยข้อมูล และการพัฒนาขีดความสามารถของสาธารณชนในการเข้าถึงยังไม่เหมาะสมนัก เพียงแต่กำหนดขอบเขตไว้อย่างกว้างๆและไม่เกี่ยวข้องกับการเผยแพร่ข้อมูลสิ่งแวดล้อมโดยตรง

ด้านความพยายามของรัฐ

- หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง มีความพยายามเผยแพร่ข้อมูลเกี่ยวกับคุณภาพน้ำผ่านทางเว็บไซต์ และวิทยุชุมชนเป็นประจำ
- ประชาชนสามารถขอรับข้อมูลเพิ่มเติมได้โดยไม่เสียค่าใช้จ่ายแต่อย่างใด
- มีการจัดทำรายงานเพื่อสรุปภาพรวมสถานการณ์คุณภาพน้ำประจำปี มีวารสารและคู่มือเกี่ยวกับกระบวนการและข้อมูลการตรวจวัดคุณภาพน้ำให้กับบุคลากร และประชาชนทั่วไป

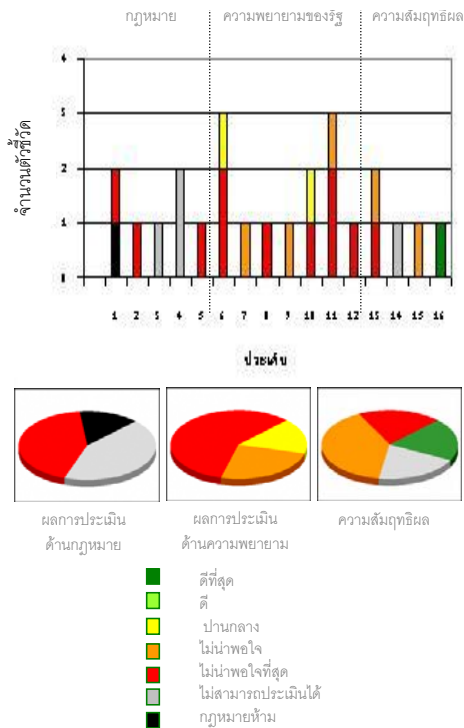

[1] พระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. 2535, กฎกระทรวงแบ่งส่วนราชการกรมควบคุมมลพิษ กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม พ.ศ. 2545, ระเบียบกรมส่งเสริมคุณภาพสิ่งแวดล้อมว่าด้วยข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. 2541, ระเบียบกรมควบคุมมลพิษว่าด้วยข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. 2542, และประกาศกรมควบคุมมลพิษ เรื่อง โครงสร้างและการจัดองค์กร อำนวยการหน้าที่ วิธีดำเนินงาน และสถานที่ติดต่อเพื่อขอรับข้อมูลข่าวสารของกรมควบคุมมลพิษ

[2] สำนักงานสิ่งแวดล้อมภาคที่ 16 สงขลา, กรมส่งเสริมคุณภาพสิ่งแวดล้อม, กรมควบคุมมลพิษ

กราฟแสดงผลการประเมินธรรมาภิบาลสิ่งแวดล้อม

- ด้านกฎหมาย**
- 1 = คุณภาพและขอบเขตของกรอบกฎหมายเฉพาะ
 - 2 = คุณภาพของข้อกำหนดทางกฎหมายเฉพาะต่อการมีส่วนร่วม
 - 3 = คุณภาพและขอบเขตของข้อกำหนดทางกฎหมายในการเพิ่มขีดความสามารถของหน่วยงานของรัฐในกระบวนการมีส่วนร่วม
 - 4 = คุณภาพและขอบเขตของข้อกำหนดทางกฎหมายในการเพิ่มขีดความสามารถของสาธารณชนในกระบวนการมีส่วนร่วม
 - 5 = ข้อกำหนดทางกฎหมายเกี่ยวกับระยะเวลาที่เหมาะสมในกระบวนการมีส่วนร่วม
- ด้านความพยายามของรัฐ**
- 6 = ขอบเขตและคุณภาพของความพยายามของหน่วยงานของรัฐในกระบวนการมีส่วนร่วม
 - 7 = ค่าใช้จ่ายในกระบวนการมีส่วนร่วม
 - 8 = ความยุติธรรมและความเท่าเทียมในกระบวนการมีส่วนร่วม
 - 9 = การเกิดกระบวนการมีส่วนร่วมในเวลาที่เหมาะสม(ความทันต่อเวลา)
 - 10 = ช่องทางการเข้าถึงในกระบวนการมีส่วนร่วม
 - 11 = ความพยายามที่จะเพิ่มขีดความสามารถของหน่วยงานของรัฐในกระบวนการมีส่วนร่วม
 - 12 = ความพยายามที่จะเพิ่มขีดความสามารถให้แก่สาธารณชนในกระบวนการมีส่วนร่วม
- ด้านความสัมฤทธิ์ผล**
- 13 = ผลของกฎหมายและความพยายามของหน่วยงานของรัฐ ในกระบวนการมีส่วนร่วม
 - 14 = ผลลัพธ์ของการเข้าไปในกระบวนการมีส่วนร่วมของสาธารณชน
 - 15 = ประสิทธิภาพในการเพิ่มขีดความสามารถในกระบวนการมีส่วนร่วมของหน่วยงานของรัฐ
 - 16 = ประสิทธิภาพในการเพิ่มขีดความสามารถในการมีส่วนร่วมขององค์กรภาคประชาสังคมในการสนับสนุนในกระบวนการมีส่วนร่วม

บทสรุป

- การมีส่วนร่วมของประชาชนอยู่ในระดับที่ต่ำ แม้ว่าการมีส่วนร่วมของภาคประชาชนในการทำความตกลง FTA เป็นสิ่งที่ได้รับการรับรองบัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญฉบับปี 2540 (เช่น มาตรา 76 และมาตรา 79 เป็นต้น)
- การหลีกเลี่ยงไม่ปฏิบัติตามบทบัญญัติในรัฐธรรมนูญในลักษณะเช่นนี้อาจสร้างความเสียหายอย่างมากในภายหลัง

ข้อเสนอแนะ

- ภาครัฐควรมีการจัดทำ “กฎหมายเฉพาะด้านการจัดทำความตกลงระหว่างประเทศ” ขึ้น เพื่อเป็นกรอบกติกาของสังคมสำหรับการปฏิบัติในการเจรจาความตกลงระหว่างประเทศ
- รัฐบาลควรมีการแก้ไขรัฐธรรมนูญในมาตราที่เกี่ยวข้องกับเรื่องการเจรจาระหว่างประเทศให้มีความชัดเจน ไม่ให้เกิดปัญหาข้อขัดแย้งเรื่องกาตีความ และการปฏิบัติตามรัฐธรรมนูญ

สอบถามเพิ่มเติมและขอข้อมูลได้ที่

สถาบันสิ่งแวดล้อมไทย โทรศัพท์ 66 2 503 3333 ต่อ 501 โทรสาร 66 2 504 4826-8 เว็บไซต์ www.tei.or.th อีเมล TAI@thailand@tei.or.th

ความเป็นมา

การเจรจาความตกลงเขตการค้าเสรีไทย-สหรัฐอเมริกา เริ่มขึ้นอย่างเป็นทางการในเดือนมิถุนายน 2547 จนถึงปัจจุบันได้มีการเจรจาไปแล้ว 6 รอบ แต่เดิมฝ่ายสหรัฐฯ ต้องการให้การเจรจาเสร็จสิ้นภายในเดือนเมษายน 2549 แต่ไม่สามารถทำได้ตามเป้าหมาย เนื่องจากเกิดการเปลี่ยนแปลงทางการเมืองของไทยจากการยุบสภาในเดือนกุมภาพันธ์ 2549 การเจรจาจึงหยุดชะงักลง ทั้งนี้ ในช่วง 6 รอบที่ผ่านมาของการเจรจา FTA ไทย-สหรัฐฯ ได้มีข้อเรียกร้องจากภาคประชาชนและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องที่ต้องการมีส่วนร่วมในการเจรจามากขึ้นกว่าที่รัฐบาลได้กำหนดไว้

วัตถุประสงค์ของการประเมิน

เพื่อประเมินการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำนโยบายข้อตกลงเขตการค้าเสรีไทย - สหรัฐอเมริกา โดยพิจารณา ด้านกฎหมาย ด้านความพยายามของรัฐ และด้านความสัมฤทธิ์ผล

ผลการประเมิน

ด้านกฎหมาย

- ประเทศไทยไม่มีกฎหมายกำหนดเรื่องการเจรจาความตกลงระหว่างประเทศเป็นการเฉพาะ แต่มีกฎหมายที่เกี่ยวข้องคือรัฐธรรมนูญ และ พ.ร.บ. ข้อมูลข่าวสารของทางราชการ พ.ศ. 2540
- สหรัฐเรียกร้องให้ไทยลงนามในข้อตกลงรักษาความลับในการเจรจาแต่ประเทศไทยปฏิเสธ โดยให้คำมั่นทางวาจาว่าจะรักษาความลับในการเจรจา และได้ยึดถือแนวปฏิบัติว่า “ห้ามมิให้เปิดเผยเอกสารการเจรจา” ต่อผู้ที่มีเกี่ยวข้องกับการเจรจา
- ข้อมูลการเจรจาจึงเป็นข้อมูลชั้น “ลับ” ตาม พ.ร.บ. ข้อมูลข่าวสารของทางราชการ ทำให้เกิดข้อวิจารณ์อย่างมากต่อการปฏิบัติของรัฐบาลที่ขัดกับรัฐธรรมนูญ ทั้งในเรื่องการมีส่วนร่วมของประชาชน และบทบาทของรัฐสภาตามรัฐธรรมนูญ ปี 2540 มาตรา 224 วรรคสอง

ด้านความพยายามของรัฐ

- หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการเจรจาจัดกิจกรรมการมีส่วนร่วมของประชาชนน้อยมากในการเจรจา รอบ 1-3 และเพิ่มมากขึ้นในรอบ 4-6 กิจกรรมส่วนใหญ่จัดในกรุงเทพฯ และยังไม่ครอบคลุมกลุ่มเป้าหมายที่ได้รับผลกระทบโดยตรง
- สื่อมวลชน ภาคประชาชน และ คณะกรรมาธิการของรัฐสภา ได้วิจารณ์และตรวจสอบ หน่วยงานต่างๆ ที่เกี่ยวข้องอย่างมาก
- การจัดกิจกรรมการมีส่วนร่วมของประชาชนในต่างจังหวัดยังไม่ถึงกลุ่มเป้าหมายที่จะได้รับผลกระทบโดยตรง

ด้านความสัมฤทธิ์ผล

- กิจกรรมการมีส่วนร่วมของประชาชนที่จัดขึ้นโดยรัฐมีผลน้อยมากต่อการตัดสินใจขั้นสุดท้ายของรัฐบาล
- การจัดกิจกรรมการมีส่วนร่วมโดยภาคประชาชนถือว่าไม่ผลต่อการตัดสินใจของรัฐพอสมควร เพราะทำให้ภาครัฐมีการปรับตัว มีการจัดกิจกรรมในด้านต่างๆ มากขึ้น เช่น การประชาสัมพันธ์ การประชุม การจัดสัมมนาสาธารณะ ฯลฯ

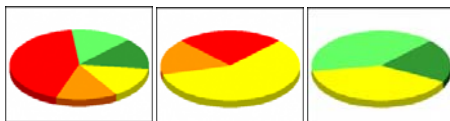
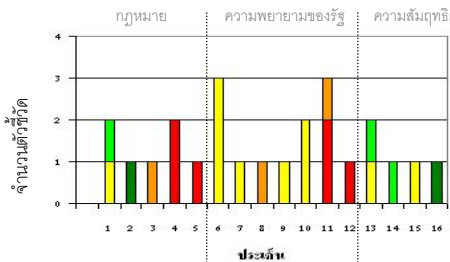
* นักรวิชัย: บัณฑิต เศรษฐศาสตร์ โครงการยุทธศาสตร์นโยบายทรัพยากร คณะกรรมการสิทธิมนุษยชน

ด้านความสัมฤทธิ์ผล

- มีการเผยแพร่นโยบายและแนวทางแก้ปัญหาของรัฐบาลและผลการปฏิบัติในกรณีนี้แก่สาธารณชน ผ่านทางสื่อมวลชนและสื่อของรัฐ
- ไม่มีเอกสารข้อมูลที่รวบรวมความคิดเห็นของประชาชนที่ได้รับผลกระทบซึ่งไม่เห็นด้วยกับแนวทางแก้ปัญหาและบางส่วนคัดค้านโครงการเสนอหน่วยงานของรัฐที่รับผิดชอบ
- องค์กรภาคประชาสังคมในพื้นที่ที่มีความเข้มแข็งพอสมควรโดยเฉพาะสภาประชาชนท้องถิ่นผู้ใช้น้ำภาคตะวันออก ซึ่งมีบทบาทนำในกระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชนอย่างมาก
- ผลการประเมินการมีส่วนร่วมเชิงประสิทธิผลอยู่ในระดับปานกลางถึงค่อนข้างดี

กราฟแสดงผลการประเมินธรรมาภิบาลสิ่งแวดล้อม

ผลการประเมินด้านกฎหมาย ผลการประเมินด้านความพยายาม ผลการประเมินด้านความสัมฤทธิ์ผล

- ดีที่สุด
- ดี
- ปานกลาง
- ไม่น่าพอใจ
- ไม่น่าพอใจที่สุด
- ไม่สามารถประเมินได้
- กฎหมายห้าม

ด้านกฎหมาย

- 1 = คุณภาพและขอบเขตของกรอบกฎหมายเฉพาะ
- 2 = คุณภาพของข้อกำหนดทางกฎหมายเฉพาะต่อการมีส่วนร่วม
- 3 = คุณภาพและขอบเขตของข้อกำหนดทางกฎหมายในการเพิ่มขีดความสามารถของหน่วยงานของรัฐในกระบวนการมีส่วนร่วม
- 4 = คุณภาพและขอบเขตของข้อกำหนดทางกฎหมายในการเพิ่มขีดความสามารถของสาธารณชนในกระบวนการมีส่วนร่วม
- 5 = ข้อกำหนดทางกฎหมายเกี่ยวกับระยะเวลาที่เหมาะสมในกระบวนการมีส่วนร่วม

ด้านความพยายามของรัฐ

- 6 = ขอบเขตและคุณภาพของความพยายามของหน่วยงานของรัฐในกระบวนการมีส่วนร่วม
- 7 = ค่าใช้จ่ายในกระบวนการมีส่วนร่วม
- 8 = ความยุติธรรมและความเท่าเทียมในกระบวนการมีส่วนร่วม
- 9 = การเกิดกระบวนการมีส่วนร่วมในเวลาที่เหมาะสม(ความทันต่อเวลา)
- 10 = ช่องทางการเข้าถึงในกระบวนการมีส่วนร่วม
- 11 = ความพยายามที่จะเพิ่มขีดความสามารถของหน่วยงานของรัฐในกระบวนการมีส่วนร่วม
- 12 = ความพยายามที่จะเพิ่มขีดความสามารถให้แก่สาธารณชนในกระบวนการมีส่วนร่วม

ด้านความสัมฤทธิ์ผล

- 13 = ผลของกฎหมายและความพยายามของหน่วยงานของรัฐ ในกระบวนการมีส่วนร่วม
- 14 = ผลลัพธ์ของการเข้าไปในกระบวนการมีส่วนร่วมของสาธารณชน
- 15 = ประสิทธิภาพในการเพิ่มขีดความสามารถในกระบวนการมีส่วนร่วมของหน่วยงานของรัฐ
- 16 = ประสิทธิภาพในการเพิ่มขีดความสามารถในการมีส่วนร่วมขององค์กรภาคประชาสังคมในการสนับสนุนในกระบวนการมีส่วนร่วม

ความเป็นมา

ปัญหาวิกฤตน้ำภาคตะวันออกเมื่อกลางปี พ.ศ. 2548 เกิดจากภาวะฝนแล้งทั่วประเทศ รวมถึงภาคตะวันออกซึ่งเป็นเขตอุตสาหกรรมและเกษตรกรรมสำคัญของประเทศ แนวทางแก้ปัญหาของภาครัฐคือผันน้ำจากแม่น้ำระยอง อ่างเก็บน้ำประแสร์ จังหวัดระยองไปใช้ในพื้นที่จังหวัดชลบุรี และเขตอุตสาหกรรมในจังหวัดระยองทำให้เกิดผลกระทบต่อภาคเกษตรกรรม และ ระบบนิเวศชายฝั่ง ทำให้เกิดความขัดแย้งกับชุมชนท้องถิ่น ซึ่งเป็นผลจากการขาดแผนจัดการทรัพยากรน้ำในภาวะฉุกเฉินที่มีประสิทธิภาพ และไม่สามารถรองรับการขยายตัวอย่างรวดเร็วของนิคมอุตสาหกรรมในพื้นที่ชายฝั่งทะเลตะวันออก เนื่องจากขาดการวางแผนรองรับปัญหาดังกล่าว

วัตถุประสงค์ของการประเมิน

เพื่อประเมินการมีส่วนร่วมของประชาชนในการกำหนดนโยบายการแก้วิกฤตน้ำภาคตะวันออก โดยพิจารณาจากด้านกฎหมาย ด้านความพยายามของรัฐ และด้านความสัมฤทธิ์ผล

ผลการประเมิน

ด้านกฎหมาย

- กฎหมายเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมแสดงความคิดเห็นใน “โครงการของรัฐ” ตามแต่ดุลพินิจของแต่ละหน่วยงานที่จะดำเนินการเอื้ออำนวยให้
- ในทางปฏิบัติ ประชาชนยังขาดการมีส่วนร่วมในการกำหนด “นโยบาย” ของรัฐ เนื่องจากยังไม่มีกฎหมายเกี่ยวกับการจัดการทรัพยากรน้ำโดยเฉพาะ
- ผลการประเมินการมีส่วนร่วมของประชาชนอยู่ในระดับปานกลาง เพราะมีกรอบกฎหมายเรื่องการมีส่วนร่วมของประชาชนรองรับ แต่ควรมีการแก้ไขปรับปรุงให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

ด้านความพยายามของรัฐ

- หน่วยงานของรัฐมีความพยายามที่จะให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการตัดสินใจของภาครัฐ แต่ก็ทำอย่างเร่งรัดและจำกัด โดยอ้างเหตุผลว่าเป็นปัญหาฉุกเฉิน
- ส่วนราชการ ผู้แทนภาคธุรกิจอุตสาหกรรม และเกษตรกรรายใหญ่มีบทบาทต่อการตัดสินใจทางนโยบายของรัฐบาลมากกว่าชาวบ้าน และเกษตรกรรายย่อย
- กรมชลประทาน พยายามที่จะเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมแต่ยังขาดความสม่ำเสมอและครอบคลุมในวงกว้าง
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (ส.ศ.ช.) ไม่ได้เปิดช่องทางให้ประชาชนชนมีส่วนร่วมเลยในกรณีนี้
- ผลประเมินอยู่ในระดับปานกลางถึงค่อนข้างดี

ข้อเสนอแนะ

- ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ และเร่งออกกฎหมายทรัพยากรน้ำที่มีเนื้อหากำหนดกระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชนไว้อย่างชัดเจน
- ควรให้ความสำคัญกับกลไกการดำเนินงานของคณะกรรมการทรัพยากรน้ำแห่งชาติ คณะกรรมการลุ่มน้ำต่างๆ และคณะอนุกรรมการลุ่มน้ำที่ถูกต้องตั้งขึ้นไว้แล้วเพื่อบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ
- สนับสนุนการมีส่วนร่วมของประชาชนในระดับชุมชนท้องถิ่นให้มากขึ้น เพราะชุมชนเหล่านี้มีภูมิปัญญาดั้งเดิมในการใช้และอนุรักษ์ทรัพยากรน้ำ จึงเป็นผู้รู้จริงและสามารถเป็นผู้รักษาน้ำได้อย่างแท้จริง
- สร้างวัฒนธรรมการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อมให้เกิดขึ้นในหน่วยงานของรัฐ ภาคธุรกิจ และประชาชน พร้อมทั้งปรับทัศนคติของข้าราชการ เจ้าหน้าที่ที่ปฏิบัติงาน เพื่อให้เห็นคุณค่าและให้ความสำคัญกับชาวบ้าน ในชุมชนท้องถิ่นมากขึ้น และเร่งพัฒนาความรู้ ความสามารถของบุคลากรในเรื่องนี้

บทสรุป

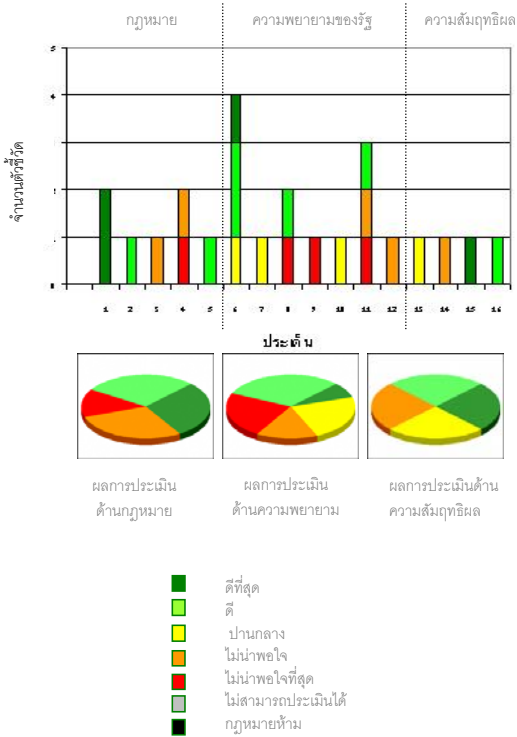
- การแก้ปัญหาวิกฤตการณ์ขาดแคลนน้ำครั้งนี้ รัฐบาลในขณะนั้นมีได้ใช้กลไกที่มีอยู่คือ **คณะกรรมการทรัพยากรน้ำแห่งชาติ คณะอนุกรรมการลุ่มน้ำ** และคณะทำงานที่เกี่ยวข้อง ซึ่งมีตัวแทนของภาคประชาชน นักวิชาการ และหน่วยงานของรัฐเป็นองค์ประกอบ แต่ดำเนินการโดยรวมศูนย์เบ็ดเสร็จที่ฝ่ายบริหารคือรองนายกรัฐมนตรี และหน่วยงานนโยบายส่วนกลางคือ ส.ศ.ช. และผู้ปฏิบัติคือกรมชลประทาน กรมทรัพยากรน้ำ และกรมทรัพยากรน้ำบาดาล ทำให้ไม่สามารถแก้ไขปัญหาได้อย่างแท้จริง
- เมื่อแก้ไขปัญหาของภาคอุตสาหกรรมแล้ว กลับก่อปัญหาในภาคเกษตรกรรมและการอุปโภคบริโภคของประชาชนและชุมชนเมือง
- ควรปรับปรุงกระบวนการมีส่วนร่วมให้เปิดกว้างแก่ผู้มีส่วนได้เสียทุกกลุ่มอย่างเท่าเทียมกัน ไม่ค้ำเนินแต่ผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจเพียงอย่างเดียว หากต้องพิจารณามิติทางสังคม และสิ่งแวดล้อม ของท้องถิ่นด้วย
- ที่สำคัญจะต้องทำให้ทุกฝ่ายตระหนักถึงความสำคัญของการมีส่วนร่วมของประชาชน มิฉะนั้น จะก่อให้เกิดผลเสียต่อความยั่งยืนในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ หรือเกิดการคัดค้านและสร้างความขัดแย้งในชุมชน

สอบถามเพิ่มเติมและขอข้อมูลได้ที่

สถาบันสิ่งแวดล้อมไทย โทรศัพท์ 66 2 503 3333 ต่อ 501 โทรสาร 66 2 504 4826-8 เว็บไซต์ www.tei.or.th อีเมล TAIthailand@tei.or.th

กราฟแสดงผลการประเมินธรรมาภิบาลสิ่งแวดล้อม

ด้านกฎหมาย

- 1 = คุณภาพและขอบเขตของกฎหมายเฉพาะต่อ การเข้าถึงความยุติธรรม
- 2 = คุณภาพของข้อจำกัดทางกฎหมายเฉพาะต่อ การเข้าถึงความยุติธรรม
- 3 = คุณภาพและขอบเขตของข้อกำหนดทางกฎหมายในการเพิ่มขีดความสามารถของหน่วยงานของรัฐในกระบวนการเข้าถึงความยุติธรรม
- 4 = คุณภาพและขอบเขตของข้อกำหนดทางกฎหมายในการเพิ่มขีดความสามารถของสาธารณชนในกระบวนการเข้าถึงความยุติธรรม
- 5 = ข้อกำหนดทางกฎหมายเกี่ยวกับระยะเวลาที่เหมาะสมในกระบวนการเข้าถึงความยุติธรรม

ด้านความพยายามของรัฐ

- 6 = ขอบเขตและคุณภาพของความพยายามของหน่วยงานของรัฐในกระบวนการเข้าถึงความยุติธรรม
- 7 = ค่าใช้จ่ายในกระบวนการเข้าถึงความยุติธรรม
- 8 = ความยุติธรรมและความเท่าเทียมในกระบวนการเข้าถึงความยุติธรรม
- 9 = การเกิดกระบวนการเข้าถึงความยุติธรรมในเวลาที่เหมาะสม(ความทันต่อเวลา)
- 10 = ช่องทางการเข้าถึงในกระบวนการเข้าถึงความยุติธรรม
- 11 = ความพยายามที่จะเพิ่มขีดความสามารถของหน่วยงานของรัฐในกระบวนการเข้าถึงความยุติธรรม
- 12 = ความพยายามที่จะเพิ่มขีดความสามารถให้แก่สาธารณชนในกระบวนการเข้าถึงความยุติธรรม

ด้านความสัมฤทธิ์ผล

- 13 = ผลของกฎหมายและความพยายามของหน่วยงานของรัฐ ในกระบวนการเข้าถึงความยุติธรรม
- 14 = ผลลัพธ์ของการเข้าไปในกระบวนการเข้าถึงความยุติธรรม
- 15 = ประสิทธิภาพในการเพิ่มขีดความสามารถในกระบวนการเข้าถึงความยุติธรรมของหน่วยงานของรัฐ
- 16 = ประสิทธิภาพในการเพิ่มขีดความสามารถในการมีส่วนร่วมขององค์กรภาคประชาสังคมในการสนับสนุนในกระบวนการเข้าถึงความยุติธรรม

บทสรุปและข้อเสนอแนะ

- แม้ว่ากฎหมายจะบัญญัติขึ้นบนหลักการของความเท่าเทียมกัน ในความเป็นจริง ยังมีความไม่เท่าเทียมกัน ขึ้นอยู่กับฐานะทางสังคม ฐานะทางการเงิน รวมถึงทัศนคติของเจ้าหน้าที่ของรัฐ
- บุคลากรในภาครัฐขาดความรู้ความเข้าใจในทางกฎหมายโดยเฉพาะต่อบทกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับหลักเกณฑ์และวิธีการในการใช้อำนาจของเจ้าหน้าที่ ดังนั้น จึงควรมีการพัฒนาบุคลากรภาครัฐให้มีความตระหนักถึงสิทธิของประชาชนในการเข้าถึงข้อมูลข่าวสารราชการ การมีส่วนร่วม และการเข้าถึงความยุติธรรม มากกว่าจะคำนึงถึงแต่ภารกิจของหน่วยงานเท่านั้น

สอบถามเพิ่มเติมและขอข้อมูลได้ที่

สถาบันสิ่งแวดล้อมไทย โทรศัพท์ 66 2 503 3333 ต่อ 501 โทรสาร 66 2 504 4826-8 เว็บไซต์ www.tei.or.th อีเมล TAIthailand@tei.or.th

ความเป็นมา

เหตุการณ์มลพิษจากก๊าซซัลเฟอร์ไดออกไซด์ ที่ปล่อยออกจากโรงไฟฟ้าแม่เมาะในเดือนตุลาคม 2535 ทำให้ประชาชนป่วยด้วยโรคทางเดินหายใจ และส่งผลกระทบต่อพืชผลทางการเกษตร และสัตว์เลี้ยงในพื้นที่ 40 หมู่บ้านรอบโรงไฟฟ้า ในปี 2541 เหตุการณ์มลพิษจากโรงงานไฟฟ้าเกิดขึ้นอีกครั้ง ชุมชนที่ได้รับผลกระทบดำเนินการฟ้องร้องหน่วยงานรัฐที่เกี่ยวข้องต่อศาลจังหวัดลำปาง ในปี 2545 ชุมชนในพื้นที่โรงไฟฟ้าแม่เมาะจัดตั้ง "เครือข่ายสิทธิผู้ป่วยแม่เมาะ" เพื่อทำการรณรงค์เรียกร้องและปกป้องสิทธิและสิ่งแวดล้อม จากผลกระทบของการพัฒนาเหมืองแม่เมาะ ในปี 2546-2547 เครือข่ายฯ ดังกล่าวได้ยื่นฟ้องการไฟฟ้าฝ่ายผลิตต่อศาลปกครองจังหวัดเชียงใหม่ เป็นคดีละเมิดที่ส่งผลกระทบทางด้านสุขภาพจากเหมืองและโรงไฟฟ้าแม่เมาะ มากกว่า 10 กลุ่มคดี

วัตถุประสงค์ของการประเมิน

เพื่อประเมินการเข้าถึงกระบวนการยุติธรรมของประชาชน โดยพิจารณาจากด้านกฎหมาย ด้านความพยายามของรัฐ และด้านความสัมฤทธิ์ผล

ผลการประเมิน

ด้านกฎหมาย

- กฎหมายกำหนดให้ศาลรับพิจารณาคดีกรณีผลกระทบด้านสิ่งแวดล้อม รวมทั้งกฎหมายยังกำหนดให้สามารถอุทธรณ์คำสั่งหรือคำพิพากษาไปยังศาลสูงได้ในขอบเขตที่กว้างพอสมควร
- ขอบเขตของการเข้าถึงข้อมูลด้านสิ่งแวดล้อมกฎหมายถือว่าเป็นข้อมูลสาธารณะที่ต้องเปิดเผยโดยไม่จำเป็นต้องร้องขอ
- ข้อที่ยังไม่ชัดเจนคือกรอบระยะเวลาในการพิจารณาคดีหรือวินัจฉัย
- กฎหมายกำหนดการพัฒนาขีดความสามารถของเจ้าพนักงานของศาลไว้เป็นอย่างดี

ด้านความพยายามของรัฐ

- ประชาชนมีความยากลำบากในการแสวงหาข้อมูล ข้อเท็จจริงหรือเข้าถึงข้อมูลข่าวสารที่ใช้ในการพิจารณา
- ค่าใช้จ่ายที่ประชาชนต้องเสียไปในการเข้าสู่กระบวนการยุติธรรมเป็นปัญหาหนึ่งที่อาจเป็นอุปสรรค
- ความพยายามอื่นๆ ในด้านการพัฒนาบุคลากรหรือการสร้างขีดความสามารถให้แก่สาธารณชนยังไม่เพียงพอ

ด้านความสัมฤทธิ์ผล

- มีการปฏิบัติตามคำวินิจฉัยหรือคำตัดสินในบางส่วน และมีการออกมาตราการต่างๆ ออกมาแต่ไม่เกิดผลเปลี่ยนแปลงในทางปฏิบัติมากนัก
- ยังไม่สามารถสร้างความเชื่อถือและความไว้วางใจในข้อมูลให้แก่ชาวบ้านได้
- ประสิทธิภาพของการพัฒนาบุคลากรของศาลอยู่ในเกณฑ์ดี
- การพัฒนาบุคลากรขององค์กรพัฒนาเอกชนยังไม่มีประสิทธิภาพ

การประเมินธรรมาภิบาลสิ่งแวดล้อม ครั้งที่ 3

เครือข่ายธรรมาภิบาลสิ่งแวดล้อมประเทศไทย –สถาบันสิ่งแวดล้อมไทย สถาบันพระปกเกล้า มูลนิธิเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน
โครงการยุทธศาสตร์นโยบายฐานทรัพยากร ภายใต้สำนักงานคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

การปฏิสัมพันธ์ผลการศึกษา - คณะกรรมการที่ปรึกษา

ในการประเมินธรรมาภิบาลสิ่งแวดล้อม มีคณะกรรมการที่ปรึกษาที่ประกอบด้วยตัวแทนหน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้องกับกรณีศึกษา หน่วยงานด้านยุติธรรม องค์การอิสระ องค์การพัฒนาเอกชน นักวิชาการ และสื่อมวลชน เพื่อให้ความเห็นในการเลือกกรณีศึกษา ให้คำแนะนำในเรื่องแหล่งข้อมูล รวมทั้งให้ความเห็นต่อผลของการประเมิน รวม 28 ท่าน ดังนี้

1. **คุณหญิง ดร. กัญญา ไสภณพนิช**
กรรมการสภาสถาบันสิ่งแวดล้อมไทย
2. **ดร. มณฑิพย์ ศรีรัตนดา ทาบุญกานอน**
อธิบดีกรมส่งเสริมคุณภาพสิ่งแวดล้อม
3. **ดร. ศิริพงษ์ หังสพฤกษ์**
อธิบดีกรมทรัพยากรน้ำ
4. **นายอิสสระ โชติบุรการ**
อธิบดีกรมโรงงานอุตสาหกรรม
5. **นายจรัลธาดา กรรณสูต**
อธิบดีกรมประมง
6. **นายอนุชา โมกขะเวส**
อธิบดีกรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย
7. **นพ. ธวัช สุนทรจารักษ์**
อธิบดีกรมควบคุมโรค
8. **นายอุทัย จันทิมา**
ผู้ว่าการ การนิคมอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย
9. **ดร. ทศพร ศิริสัมพันธ์**
เลขาธิการ สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ
10. **ดร. เกษมสันต์ จินตนาวิไล**
เลขาธิการสำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม
11. **คุณหญิงกษมา วรวรรณ ณ อยุธยา**
เลขาธิการคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน
12. **ดร. โคทม อาริยา**
ประธานสภาที่ปรึกษาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ
13. **ท่านผู้หญิง ดร. สุธาวลัย เสถียรไทย**
ประธานสถาบันธรรมรัฐเพื่อการพัฒนาสังคมและสิ่งแวดล้อม
14. **นางวนิดา สักการโกศล**
ผู้อำนวยการสำนักงานคณะกรรมการข้อมูลข่าวสารของราชการ

15. **นพ. สุวิทย์ วิบุลผลประเสริฐ**
นักวิชาการสาธารณสุข 10 ชช. สำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข
16. **ดร. อัมพันธ์ พันธุกนก**
ผู้อำนวยการสำนักความร่วมมือด้านทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อมระหว่างประเทศ
17. **ดร. เขาวนระ ไตรมาศ**
ผู้อำนวยการสถาบันรัฐธรรมนุษยศึกษา
สำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ
18. **ดร. ชัชชม อรรถภิญญ์**
ผู้อำนวยการสถาบันกฎหมายอาญา
19. **นายนคร เสรีรักษ์**
ผู้อำนวยการส่วนนโยบายและวิเคราะห์
สำนักงานคณะกรรมการข้อมูลข่าวสารของราชการ
20. **นายสันติ วิลาสศักดิ์คานนท์**
ประธานสภาอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย
21. **นพ. สมศักดิ์ ชุณหรัศมิ์**
กรรมการและเลขาธิการมูลนิธิสาธารณสุขแห่งชาติ
22. **นายเดชอุดม ไกรฤทธิ์**
นายกสภาทนายความ
23. **นายไพโรจน์ พลเพชร**
เลขาธิการสมาคมสิทธิเสรีภาพของประชาชน
24. **นายจรูญ ยิ่งประการ**
ประธานชมรมสิ่งแวดล้อมสมุทรปราการ
25. **รศ. สุรัชชัย หวันแก้ว**
อาจารย์ประจำคณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
26. **อาจารย์ชัยยุทธ สุขศรี**
อาจารย์ประจำคณะวิศวกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
27. **รศ. พิสิษฐ ศุภริยพงษ์**
อาจารย์ประจำคณะสิ่งแวดล้อมและทรัพยากรศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล
28. **นายวันชัย ตันติวิทยาพิทักษ์**
ประธานชมรมนักข่าวสิ่งแวดล้อม
สมาคมนักข่าวนักหนังสือพิมพ์แห่งประเทศไทย

ผู้สนับสนุนการประเมินธรรมาภิบาลสิ่งแวดล้อม ครั้งที่ 3 และการเผยแพร่ผลการประเมิน

- สถานทูตอังกฤษ (United Kingdom Government's Global Opportunities Fund)
- มูลนิธิฟอร์ต

การประเมินธรรมาภิบาลสิ่งแวดล้อม ครั้งที่ 3 เป็นการวัดระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการสิ่งแวดล้อมในรอบปี 2549 โดยเครือข่ายธรรมาภิบาลสิ่งแวดล้อมประเทศไทย อันประกอบด้วย สถาบันสิ่งแวดล้อมไทย สถาบันพระปกเกล้า มูลนิธิเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน และโครงการยุทธศาสตร์นโยบายฐานทรัพยากรภายใต้สำนักงานคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

ระเบียบวิธีการประเมิน

- ใช้ชุดตัวชี้วัดธรรมาภิบาลสิ่งแวดล้อม ซึ่งพัฒนาขึ้นโดยเครือข่ายนานาชาติ The Access Initiative (TAI) และได้มีการนำไปใช้แล้วใน 40 ประเทศทั่วโลก
- ตัวชี้วัดรวม 98 ตัว แบ่งเป็น 5 หมวด ได้แก่ 1) กฎหมายทั่วไป 2) การเข้าถึงข้อมูลข่าวสาร 3) การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ 4) การเข้าถึงความยุติธรรม และ 5) การพัฒนาขีดความสามารถของประชาชน เจ้าหน้าที่รัฐ และสื่อมวลชนในเรื่องธรรมาภิบาลสิ่งแวดล้อม

ในการประเมิน การเข้าถึงข้อมูลข่าวสาร การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ และการเข้าถึงความยุติธรรม พิจารณาทั้งด้าน ก) กฎหมาย ข) ความพยายามของรัฐ และ ค) ความสัมฤทธิ์ผล ใช้กรณีศึกษารวม 18 กรณีศึกษา ได้แก่

- **หมวดการเข้าถึงข้อมูลข่าวสาร (Access to Information):** 1) การระบาดของโรคใช้หวัดนก, 2) ธรณีพิบัติภัย (สึนามิ), 3) ระบบตรวจวัดคุณภาพอากาศในนิคมอุตสาหกรรมบางพลี, 4) ระบบตรวจวัดคุณภาพอากาศบริเวณโรงไฟฟ้าแม่เมาะ จ. ลำปาง, 5) ระบบตรวจวัดคุณภาพน้ำในทะเลสาบสงขลา, 6) ระบบตรวจวัดคุณภาพน้ำในห้วยคิตตี้ จ. กาญจนบุรี, 7) รายงานด้านสิ่งแวดล้อมของบริษัททอสเท็มไทย จ.ก., 8) รายงานด้านสิ่งแวดล้อมของบริษัทซี.พี. อุตสาหกรรมบรรจุภัณฑ์ จ.ก.

- **หมวดการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ (Public Participation):** 9) นโยบายแปลงสินทรัพย์เป็นทุน-โครงการธนาคารอาหารทะเล, 10) นโยบายการจัดทำข้อตกลงเขตการค้าเสรีไทย-สหรัฐ, 11) นโยบายการแก้วิกฤตน้ำภาคตะวันออก, 12) นโยบายเขตท่องเที่ยวพิเศษเกาะพีพี, 13) การแปรรูปการไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทย (กฟผ.) และ 14) โครงการสะพานเศรษฐกิจเชื่อมโยงทะเลอันดามันและอ่าวไทย

- **หมวดการเข้าถึงความยุติธรรม (Access to Justice):** 15) อุทธรณ์คำสั่งไม่เปิดเผยข้อมูลเกี่ยวกับการตรวจสอบโรคระบาดไก่, 16) ข้อพิพาทโครงการท่อก๊าซไทย-มาเลเซีย, 17) การฟ้องร้องคดีเกี่ยวกับโรงไฟฟ้าแม่เมาะ และ 18) คดีการแปรรูปการไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทย (กฟผ.)

วิธีการจัดเก็บข้อมูล

- เก็บข้อมูลทั้งที่เป็นข้อมูลปฐมภูมิ และทุติยภูมิ
- ข้อมูลปฐมภูมิ ได้แก่ ข้อมูลจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง กฎหมาย และข้อมูลจากการสัมภาษณ์ ทั้งโดยการเข้าพบและการสัมภาษณ์ทางโทรศัพท์ เป็นต้น
- ข้อมูลทุติยภูมิ ได้แก่ รายงานการวิจัย บทความข่าว และเว็บไซต์ของหน่วยงาน และองค์กรที่เกี่ยวข้อง เป็นต้น

คณะนักวิจัย

ประกอบด้วยนักวิจัยจากองค์กรภาคีของเครือข่ายธรรมาภิบาลสิ่งแวดล้อมไทย และนักวิชาการอิสระ ดังนี้
ดร. สมฤดี นิโครวัฒน์ยิ่งยง, ศ.นพ. วันชัย วัฒนศัพท์, ดร. ถวิลวดี บุรีกุล, นางเรวดี ประเสริฐเจริญสุข, ศ.ดร. พันธุ์ทิพย์ งามสุต, นางรัชณี เอมะรุจิ, นายบัณฑูร เศรษฐศิโรตม์, ดร.สุภาพ พัสอ่อน, ผศ.ดร. บรกรเจิต สิงคะเนติ, นางอรพรรณ พยัคฆาภรณ์, นายวัฒน์ ทาบังกาฬ, นายวัชร อดิฉันนท์, นายชัยวัชร พรหมจิตติพงศ์, นางสาวเกศินี แก้วนเจริญ, ดร.สุจิตรา วาสนาดำรงดี, นายไพศาล ลิ้มสถิตย์, นางสาวศันสนา มลายอริสุนย์, นางสาวณัฐนิช สุนสวัสดิ์

